

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpks.lt

Trisdešimt pirmieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2019 m. spalio 11 d.

Nr. 38 (1348)

Pergalę laimi mylintys savo tėvynę

Dalia POŠKIENĖ

Pilnutėlėje Kauno įgulos karininkų ramovės didžiojoje salėje po šv. Mišių Kauno Šv. arkangelo Mykolo (Įgulos) bažnyčioje suskambėjo lietuviškos Kauno kultūros centro vyrų choro „Perkūnas“ dainos, tarsi kviesdamos prisiminti tėvynės išsiligusius tremtinius Sibiro platybėse, tarsi primindamos gimtinės grožį, meilę, pasiaukojimą jai. Renginio organizatoriai – Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Kauno filialas pakvietė buvusius tremtinius, politinius kalinius, visuomenės veikėjus prisiminti Lietuvos nepriklausomybės kelius, kovotojus, taip pat ir LPKTS kūrimosi ištakas.

Minint nepriklausomos Lietuvos šimtmetį, atversti istoriniai puslapiai apie Vasario 16-osios Nepriklausomybės Akto signatarus, apie nueitą kelią iki 2018-ųjų, tačiau mažiau minėtos Nepriklausomybės kovos, kurios prasidėjo beveik prieš šimtą metų. Atkūrus Lietuvos valstybingumą teko kovoti ir ginklu. Nepriklausomybės kovų metu sprendėsi Lietuvos valstybės egzistavimo klausimas. Apie tai kalbėjo karo istorikas, buvęs Generolo Jono Žemaičio karo akademijos prorektorius, Kauno tvirtovės parko direktorius prof. Valdas Rakutis, apžvelgęs labai sudėtingą jaunos valstybės laikmetį, kai buvo įdėta tiek pastangų, ginant savo laisvę.

Šventiniame renginyje dalyvavo daug garbingų svečių

Neužteko paskelbti Nepriklausomybę

1918 metais vasario 16 dieną Lietuvos Taryba pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą, kuriame skelbė „atstatanti nepriklausomą, demokratinius pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę“. Tačiau vien paskelbti aktą neužteko. Sudėtingomis Pirmojo Pasaulinio karo pabaigos sąlygomis atsirado ne viena jėga, siekusi ištvirtinti Lietuvos žemėje, todėl reikėjo išlaikyti svarbų valstybingu-

mo egzaminą kovose, kurios įgavo kovų už Nepriklausomybę pavadinimą. Šios kovos truko nuo 1918 metų gruodžio mėnesio iki pat 1923 metų pradžios, kai prie Lietuvos buvo prijungta ir Mažosios Lietuvos dalis, Klaipėdos kraštas. Nepriklausomybės kovų laikotarpis mūsų tautos istorinėje atmintyje turėtų užimti tokią pat svarbią vietą kaip ir Nepriklausomybės Akto paskelbimas. Abu šie įvykiai glaudžiai susiję.

(keliami į 8 psl.)

Devintosios knygos sutiktuvės

Zigmas TAMAKAUSKAS

Spalio pradžioje Istorinėje Lietuvos Respublikos prezidentūroje Kaune vyko labai reikšmingo mūsų istorijai leidinio „Adolfas Ramanauskas-Vanagas fotografijose“ sutiktuvės. Jos įžanginėje dalyje susikaupė žiūrėjome Danguolės Bunikienės režisuotą kino juostą apie priešaušrio Lietuvą – „Nužudytas, bet nenugalėtas“. Joje buvo parodytos Adolfo Ramanausko-Vanago gyvenimo kelio vaizdų nuotraukos, prabilusios į mus jo brolio Albino bei dukros Auksutės prisiminimais bei istoriko dr. Arvydo Anušausko pateiktais Lietuvos partizanų vadą apibūdinančiais komentarais.

Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė pristato savo devintąją knygą

Leidinį, prisiminusi savo vaikystės išgyvenimus, pristatė jo sudarytoja, A. Ramanausko-Vanago duktė Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė. Tai jau devintoji šios autorės išleista knyga. Joje pateikiama 1949 metų Vasario 16-osios Deklaracijos signataro, Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio Ginkluotųjų pajėgų vado generolo A. Ramanausko-Vanago biografija vaizdinėmis unikaliomis, istorinėmis nuotraukomis. A. Ramanauskaitė-Skokauskienė savo pristatymo kalboje pažymėjo, kad dalį šių nuotraukų surado grįžusi iš lagerio jo žmona ir bendražygė Birutė, turėjusi Vandos slapyvardį.

(keliami į 4 psl.)

Paminėtas Aleksandro Grybino-Fausto atminimas

Šiais metais minime Lietuvai svarbios Lietuvos Laisvės kovų sąjūdžio tarybos Deklaracijos 70-metį. 1949 metų vasario 16-ąją ši svarbią akta pasirašė 8 partizanų apygardų vadai. 2019-ieji žymi vieno iš šio akto signatarų, partizanų vado Aleksandro Grybino-Fausto, žūties metines, kurias minint Kazlų Rūdos savivaldybėje esančiame Padegėlių miške rugsėjo pabaigoje rinkosi tiek atmenantis iškilaus partizanų vado žygius, tiek norintys apie juos sužinoti ir pagerbti.

Suvalkijai Aleksandro Grybino-Fausto atminimas žymus ir labai svarbus. Jis vadovavo Tauro partizanų apygardai, prisimenamas, kaip doras, drąsus kovotojas, lyderis. Lietingą rugsėjo 28-osios popietę, susi-

„Savo darbais mes turime būti verti didvyrių, kurie už šiandienos ir ateities Lietuvą padėjo galvas“, – ragino LR Seimo narė Irena Haase.“

rinkus partizanų vado Fausto žūties vietoje, jo atminimas pagerbtas Tautiška giesme, Lietuvos kariuomenės Krašto apsaugos savanorių pajėgų Dariaus ir Girėno rinktinės 205-osios pėstininkų kuopos karių savanorių salvėmis bei prisiminimais.

Aleksandras Grybinas gimė 1920 metais, Lukšių kaime (Šakių apskrityje). Matydamas raudonojo teroro pasekmes, nuo 1945 metų pabaigos jaunuolis prisijungė prie Tauro apygardos Žalgirio rinktinės. Greitai jis tapo vienu geriausių žvalgų ir taip užsitarnavo pagarbą ir autoritetą. 1948 metais jam patikėta vadovauti Tauro apygardai.

(keliami į 4 psl.)

Mieli „Tremtinio“ skaitytojai,

Jau 31 metai, kaip savaitraštis „Tremtinys“ jus aplanko kiekvieną penktadienį. Ir tiek pat metų, kai jūs mums rašote nerimo ir dėkingumo kupinus laiškus, kaip pasakojate savo gyvenimo istorijas, dalijatės nuotraukomis. Mes kartu su jumis džiaugiamės jubiliejinėmis sukaktimis ir kartu liūdime, kai netenkate šeimos nario ar mielo bičiulio bendražygio. Esame labai dėkingi, kad jūs – ne tik mūsų bendraautorai, bet ir prenumeratoriai, mūsų draugai.

Kad savaitraštis būtų įdomesnis ir patrauklesnis gausnesniam ir įvairesniam skaitytojų ratui, kviečiu ir toliau rašyti ir pasakoti, kaip jūs išgyvenote tremtį, kaip ištvėrėte lageryje, ką patyrėte sugrįžus gimtąjį kraštą, kaip dabar gyvenate ir bendraujate su savo likimo draugais. Laukiame įdomių istorijų, nuotraukų, vertingų patarimų. Metų pabaigoje įvardysime aktyviausius filialus, įvertinsime įdomiausių straipsnių autorius.

„Tremtinio“ redakcija

Rudens kermošius

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Tikiuosi, jog skaitytojas supras, kad bus kalbama ne apie rudens gėrybių kermošius, bet apie politinį turgų. Šis ruduo – priešrinkiminis, politikai ruošia sau išieties pozicijas kito rudens rinkimams. Opozicija ruošiasi jau visus trejus metus. Jų partijose didesnių sukrėtimų nebuvo, išskyrus liberalus, kurie paslydo ant R. Šimašiaus pamestos banano žievės. Gi pozicijoje vyko nuolatiniai bruzdėjimai „valstiečių“ frakcijoje ir jų koalicijos partijų kūlversčiai. Tik Lenkų rinkimų akcija liko stabili ir ištikima savo ilgamečiam vedliui Voldemarui Tomaševskiui.

Praktiškai visai susinaikino buvę paksistai „Tvarka ir teisingumas“. Neliko nei tvarkos, nei teisingumo. Jų pirmininkas Remigijus Žemaitaitis ilgai nūnai ėmė nepaisyti frakcijos kolegų nuomonės ir elgėsi, kaip jam vienam atrodė tinkama. To nepakentęs politikos senbuvis Vytautas Kamblevičius su trimis draugais išėjo iš frakcijos ir frakcijos neliko. R. Karbauskis ne juokais susirūpino, valdantieji neteko Seimo daugumos. Ta dauguma greitai buvo atkurta, kai V. Kamblevičius suformavo naują frakciją „Lietuvos gerovei“ ir prisijungė prie valdančiųjų.

Sulopytas daiktas nebus vientisas

Dabar R. Žemaitaitis bando atkurti savo partiją, ieško įvairių būdų: susijungti su kita partija, keisti savo heraldiką, pavadinimą, simboliką. Nenori atgal priimti Rolando Pakso. Vis tiek lieka „Ta pati panelė, tik kita suknelė“. Susiūtas, sulopytas daiktas nebus toks patvarus kaip vientisas. Atsiliepė ir partijos kūrėjas eksprezidentas Rolandas Paksas. Jam tokie įpėdinio manevrai nepatinka. Jo nuomone, nieko keisti nereikia. Reikia tvirtai laikytis ir ruošti naujiems Seimo rinkimams. Jie partijai esą būsią sėkmingi. Tikras žemaitiškas užsispyrimas. R. Paksas Seimo projektą, sugražinti jam teisę dalyvauti tik Seimo, o ne prezidento rinkimuose, laiko Konstitucijos nepaisymu. Lyg jis pats už grubų Konstitucijos pažeidimą nebūtų buvęs nušalintas nuo prezidento pareigų...

Seimo LDDP frakcija jokios politinės ateities neturi. Ne veltui jie vadina mi „bebrais“. Gerai šią kadenciją pragyveno „valstiečių“ užnugaryje ir užteks: „Eik, Adomai, iš rojaus, pažink darbą artojaus“. Tik jie juodo darbo tikrai nedirbs: kurie panorės, įsirašys į „valstiečių“ rinkimų sąrašą, kiti išeis į sočią pensiją. Juk jie ne maža dalimi kalti dėl 2009 metais kilusios pasaulinės finansų krizės sukeltų neproporcingai sunkių pasekmių Lietuvai. Jie, matydami jau prasidėjusią krizę, netaupė, bet iššvaistė visus valstybės finansų rezervus ir dar paliko po savęs nemažas skolas. Kad tik po jų į valdžią ateinančioms konservatoriams būtų blogiau, bet blogiau buvo visai Lietuvai. G. Paluckas „bebrų“ kratosi iš tolo, o „valstiečiams“ jie praverstų kitoje kadencijoje savo politinę patirtimi. Padėtų jiems tapti normalia politine partija. Bet vienmandatėse apygardose sėkmė jiems nesišypso.

Su valdančiaisiais bendradarbiauti linkęs ir kuriamos naujos, besiremiančios „krikščioniškosios demokratijos“ idėjomis, partijos iniciatorius Vytautas Sinica. Jo ketinimai nustebino ne vieną politologą ir politiką besidomintį pilie-

tį. Pavadinimo partija kol kas neturi ir konkretaus steigėjų sąrašo nėra. V. Sinica mini tik prof. Vytautą Radžvilą, Seimo narį Rimantą Dagį ir filosofą Arvydą Juozaitį. Tik šį jau vilioja V. Kamblevičius ir žada vadovo pareigas. V. Sinica tvirtina, kad jo brandinama politinė jėga nėra nukreipta prieš Tėvynės sąjungą, bet su jos krikdeminiu sparnu kalbama. Tikisi, kad įsteigus krikdeminę partiją, atsiras norinčių prie jos prisijungti. V. Sinica pats pripažįsta, kad stumdymosi su TS-LKD gali būti, bet visuomenės poreikis jaučiamas. Jie laukia politinės partijos, kuri pirmiausiai žiūrėtų į vertybinę dimensiją, nepamiršdama ir ekonominės pusės.

„Viskas yra taip, tik atvirksčiai. Meluojama norint patikti globėjams „valstiečiams“. Gal šiame mele ir slypi partijos finansavimo paslaptis?“

Pagal politinių partijų įstatymą, partijai įkurti reikia ne mažiau kaip 400 steigėjų, o įkūrus, per metus pasiekti 2000 narių skaičių. Kitaip partija bus likviduota. Darbas gali užtrukti gerą pusmetį, o rinkimai jau čia pat. Be to, partijos kūrimui reikalingi pinigai. V. Sinica sako, kad pinigų jis neturi, bet dėl finansavimo nesijaudina. Jam svarbiausia gebėjimas atstovauti krikdemiškoms idėjomis, ir pateikia „valstiečių ir žaliųjų“ staigaus iškilimo pavyzdį. Žurnalistų paklaustas, kuri partija („valstiečiai“ ar konservatoriai) jiems yra artimesnė, V. Sinica atsakė, kad su „valstiečiais“ jiems sektųsi geriau. Jo nuomone, jie geresni sąžiningumo ir demokratijos požiūriu. Esą, konservatoriai kaltesni dėl savo rinkėjų išdavystės. Jie kalbavienai, o Seime balsuoja kitaip. (Viskas yra taip, tik atvirksčiai. Meluojama norint patikti globėjams „valstiečiams“. Gal šiame mele ir slypi partijos finansavimo paslaptis?)

Kiek V. Sinicos kalboje yra tiesos, kiek nutylėjimų ir politinio melo, gali spręsti patys piliečiai. Tik reikėtų jo paklausti, ar verta žavėtis valdančiųjų pasiekimais, jei jie visus tris paskutinius rinkimus triuškinamai pralaimėjo sau su rezultatu. V. Sinica pasakė, kad viena jo steigiamos partijos misijų yra sutrukdyti G. Palucko ir G. Landsbergio tandemui laimėti rinkimus. Jei taip įvyktų, tai maštantiems tradicinės, krikščioniškosios ar antiglobalistinės minties kategorijomis bus labai baisi perspektyva!? Ar tik šiuo V. Sinica nebus iškasęs gilų griovį savo partijos sėkmės kelyje? Jo svajonės naivios ir nerealias.

Apie opozicijos reikalus

Seimo valdančiųjų opozicijoje yra trys partijos: Tėvynės sąjunga, socialdemokratai ir liberalai. TS-LKD turi 36 narius, LSDP – 8 ir liberalai – 10 narių. Iš viso – 54 balsai. Nepaisant V. Sinicos baisių pranašavimų, opozicijos stovykloje yra sutarimas ir bendras darbas Seime, priešinant valdančiųjų žalingoms idėjomis ir nerealiems planams, išlaidavimams, kuriant vis naujas lengvatas, formuojant naujas šelptinų kategorijas, pasmerkiant sunkiai besiverčiančias šeimas amžinų išlaikytinių skurdui. Kai kurie jų darbai ir ketinimai yra panašūs į 2008 metų LSDP frakcijos elgesį. Opozicija jaučia pareigą valdančiųjų išlaidavimą stabdyti. Juk ES jau juntamas ekonomikos sąstingis. Vokietijos ekonomika nustojo augti. Jos investicijos į vystymą nulinės. Nuosmukis jaučiamas Ispanijoje, Italijoje, Prancūzijoje. Lietuva kol kas laikosi gerai dėl augančio eksporto į Angliją, kuri dėl „Brexit“ baimės perka prekių daugiau nei jai dabar reikia. Tad šis pagyvėjimas yra laikinas.

Geriausia priemonė sulaikyti išlaidautojus yra 2020 metų biudžeto svarstymas ir priėmimas. Vyriausybė žada biudžeto projektą Seimui pateikti iki spalio 17 dienos. Jį patvirtinti reikia iki šv. Kalėdų, kai Seimas išeis atostogų. Kitaip Vyriausybė savo išlaidas galės finansuoti tik pagal šių metų apimtį. Todėl, kai Seimas imasi svarstyti kitų metų biudžetą, paprastai kitų

įstatymų projektų nesvarsto, išskyrus paties pripažintus labai svarbiais, arba kuriems yra likusi tik priėmimo stadija. Šį stabtelėjimo laikotarpį yra labai svarbu išnaudoti opozicijai sustabdyti valdančiuosius ir kitus populistus, ypač išrinktus vienmandatėse apygardose, norinčius nugvelbti kokį kashį savo apygardai ir tuo pelnyti galimybę būti vėl išrinktiems kitai kadencijai. Valdantieji Seime turi 75 balsus, o opozicija tik 54. Bet kadangi „valstiečiai“ nėra drausmingi ir daug savo narių išsiunčia į komandiruotes, tai susitelkusi opozicija, pasitelkusi kelis mišrios parlamentarų grupės narius, gali priversti valdančiuosius nenaudoti buldozerio, o tartis.

Ne viskas blizga ir opozicijos gretoje. Socialdemokratai patiria „valstiečių“ spaudimą regionuose, o didžiuosiuose miestuose jų įtaka menka. Bet vis dėlto jų reitingai nuolat auga ir iki rinkimų gali pasiekti 10 procentų ir daugiau. Jie po skilimo savo narius konsolidavo ir dirba stabiliai. Liberalų reikalai sudėtingesni. Praktiškai jų yra trys partijos: E. Gentvilo, R. Šimašiaus ir A. Zuoko. Naujai išrinkta Viktorija Čmilytė-Nielsen imasi sunkios užduoties – suvienyti šias tris liberalų partijas bendram darbui. Linkime jai sėkmės.

Tėvynės sąjunga jau perėjusi keletą jungimosi etapų ir tapusi geriausiai visuomenės vertinama partija, intensyviai dirba savo politinį darbą, būdama opozicijoje ruošiasi 2020 metų Seimo rinkimams. Rugsėjo pabaigoje posėdžiavo partijos taryba. Svarstė aktualius klausimus: dėl pozicijos Astravo AE, dėl kandidatų Seimo rinkimui vienmandatėse apygardose kelimo tvarkos, dėl Klaipėdos miesto skyriaus įkūrimo. Vietoje esamų keturių skyrių įkuriamas vienas. Priimtas kreipimasis „Dėl atsakomybės už Astravo atominės elektrinės legitimizavimą“. Tuo tarpu dabartiniai valdantieji yra linkę švelninti griežtą poziciją su A. Lukašenkos režimu.

Džiugu, kad TS-LKD laikosi reitingų lentelės viršuje ir žadančių balsuoti už ją vis daugėja. Tai nuteikia optimistiškai. Svarbu nesustoti, tęsti priešrinkiminę kampaniją, politiškai šviesti visuomenę.

Jau galite užsiprenumeruoti

„Tremtinį“ 2020 metams

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 26 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškinišką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.
Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.
Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina:

1 mėn. – 3,67; 3 mėn. – 11,02;
6 mėn. – 22,03; 12 mėn. – 44,06 euro.

Nelkite be savo laikraščio!

Propagandos pinklėse lengva atsidurti

Gintaras MARKEVIČIUS

Visais laikais sudedamoji karo dalis buvo propaganda – jos paskirtis buvo nuteikti kovai savus ir palaužti priešininko ryžtą priešintis. Tobulėjant žudymo priemonėms neatsiliko ir propagandos lygis. Ypač ji suklestėjo 20-ajame amžiuje, pasižymėjusiam didžiausiais žmonijos istorijoje karais. Žinome, kad nacistinė Vokietija netgi turėjo propagandos ministeriją, bet, kaip kartą pastebėjo rašytojas Viktoras Suvorovas, tik kvailys galėjo sugalvoti tokį pavadinimą – „propagandos“...

Štai stalininė propagandos mašina savo melo srautus vadino „informacija“, „žiniomis“ ir pasiekė tokį lygį, kad Vakarų Europoje buvo apstu intelektualų, patikėjusių Sovietų sąjungoje kuriamo socializmo rojumi! (Nepaisant to, kad lageriai šioje šalyje atsirado keliolika metų anksčiau nei Vokietijoje, apie juos nieko nenorėta žinoti.) Stalinistai kur kas geriau už nacių suprato, kad tiesmukiška propaganda nėra efektyvi.

Šiandien propaganda yra tapusi svarbiausia hibridinio karo sudedamąja dalimi. Daugelis žmonių karą supranta kaip bombų sproгимus, šūvius ir kareivių aukas. Toks supratimas, beje, irgi puoselėjamas propagandistų – kad žmonės neįsisąmonintų, jog skleidžiami gandai apie neva niekam tikusią jų šalies valdžią, šalies ekonominę raidą yra toks pat karas, kurio tikslas – priversti priešininką paklusti, o jei ne – tai sunaikinti (nebūtinai fiziškai). Šiuolaikinės masinio informavimo priemonės pasiekė tokį lygį, kad žinios žmogų pasiekia visur ir per labai trumpą laiką. Tai, be abejo, gerai, nes galima informuoti operatyviai, informacija nesėpija pasenti, tačiau ir melui paskleisti tokios sąlygos labai parankios.

Deja, bet šie kare sau lygių vėl neturi Stalino politikos tęsėja putinis-

tinė Rusija. Prireikė ne vienu metų, kol Vakarai suprato, kas vyksta – iš kur skleidžiami pramanai, turintys tikslą paveikti rinkimų rezultatus ar piliečių nuostatas vienu ar kitu svarbiu politiniu klausimu. Vokiečiai, prancūzai, olandai, austrai, britai, amerikiečiai, italai... pagaliau pamatė, kad putinistinė Rusija kišosi į jų šalyse vykusius rinkimus. Tai nereiškia, kad rusai bandė suklastoti rinkimų duomenis, nieko panašaus – prisiminkime kad ir pabėgėlių krizę.

2015 metais Europą užplūdo per milijoną pabėgėlių iš Sirijos, kitų Afrikos šalių, Afganistano... O kas priverstė tuos žmones bėgti ir kodėl būtent į Europą? Beje, ne tik Viduržemio jūra plūdo pabėgėliai, pasirodo, nemažai žmonių pateko į Skandinaviją iš... Rusijos! (Esame rašę, kaip buvo priversti iš Rusijos bėgti azijiečiai, čia gimę ir užaugę). Trumpai tariant, dar sulauksime įdomių tyrimų, kas ir kaip organizavo tuos pabėgėlių srautus, bet daug pasako ir internete klaidžiojantys filmukai, kur rodoma, kaip į didelį laivą Viduržemio jūroje ropščiasi pabėgėliai arabai, o juos priimančios žmonės kalba... rusiškai!

Na, o kol į Vakarų Europą plūdo pabėgėliai (tiesą sakant, ne visus juos reiktų vadinti pabėgėliais – didelę jų da-

lį sudarė nelegalūs ekonominiai migrantai), Kremliaus propaganda skleidė „žinią“ apie Europos mirtį dėl užplūdusių svetimtaučių, kurie sunaikins viską, todėl bet koks kriminalinis įvykis buvo išpučiamas iki begalybės arba tiesiog išgalvojamas (prisiminkime rusės mergaitės „išprievartavimą“, apie kurį nesigėdijo skiesti net Rusijos užsienio reikalų ministras S. Lavrovas!).

„Šiandien propaganda yra tapusi svarbiausia hibridinio karo sudedamąja dalimi. Daugelis žmonių karą supranta kaip bombų sproгимus, šūvius ir kareivių aukas.“

Niekas nesako, kad pabėgėlių krizė buvo išsivalvota, be abejo, jie sukėlė galybę problemų, tačiau... kur šiaandien tos pabėgėlių bangos, kur jų grėsmingos jaunų vyrų, ištroškusių išprievartauti kiekvieną europietę moterį, armijos, kur plaukus iš siaubo keliančios „žinios“ apie jų antplūdį? Pasirodo, tie patys vokiečiai susitvarkė su nelegaliais, išsiaiškino, kas vertas gauti pabėgėlio statusą, o ką reikia išsiųsti atgal. Panašu į tai, kad Kremliaus propagandos mašina pastaruoju metu pakeitė kursą – susikaupė į „artimojo užsienio“ (irgi propagandinę potekstę turintis rusų sugalvotas terminas) reikalus. Ypač į tai, kas susiję su Ukraina. Kažkada esu rašęs, kad jei Kremlius ir pasirinktų kokią politinę jėgą bet

kurioje šalyje, tai toji jėga tikrai nebus atvirai prokremliška – ji bus... netgi ultrapatriotiška!

Toli žvalgytis nereikia, užteks mūsų pavyzdžio: kai buvo organizuojamas referendumas dėl leidimo žemės ūkio paskirties žemės įsigyti ir kitų ES šalių piliečiams, labiausiai tam pasipriešino mūsų ultrapatriotai, nesuvokdami, kad tai tiesiausias kelias į konfrontaciją su ES įstatymais, kurių mes, stodami į ES (nepamirškime, kad tai ne mūsų jai, bet mums jos suteikta privilegija!) pasižadėjome laikytis. Buvo diegiama mintis, kad, pardavus žemės užsieniečiui, ji jau nebebus... Lietuvos! Galima išvelgti ir dar vieną blogybę tokioje nuostatoje – ji tarsi kelia dvejonų, ar Lietuva pajėgi priversti laikytis įstatymų savo teritorijoje (juk naujam žemės Lietuvoje savininkui, nepriklausomai nuo jo pilietybės, besąlygiškai galioja Lietuvos Respublikos įstatymai)?

Manychiau, kad šiuo požiūriu reikėtų vadovautis ir vertinant dabartinius įvykius Ukrainoje, turiu mintyje prezidento V. Zelenskio pasirašytą įstatymą pagal „Štainmejerio formulę“, kuriuo siekiama pabaigti karo veiksmus Donbase. Deja, pas mus jau pasklido kalbos (visų pirma socialiniuose tinkluose), kad V. Zelenskis išdavė Ukrainos interesus ir taip toliau. Pagrindo tokioms kalboms, žinoma, yra, tačiau neskubėkime kelti panikos, ypač dėl to, kad labai jau aktyviai šį įstatymą sveikina Kremlius – kaip sakė V. Suvorovas, visada įdomiausia yra tai, ką sovietai puldavo neigti (tad šiuo analogišku atveju – ką jie puola sveikinti), mat paaiškėdavo, kad yra kaip tik atvirkščiai.

Testuojama vidutinio nuotolio oro gynybos sistema NASAMS

Lietuvos kariuomenės Karinių oro pajėgų specialistai „Kongsberg“ gamykloje Norvegijoje nuo rugsėjo pabaigos pradėjo testuoti Lietuvos kariuomenės Karinėms oro pajėgoms (KOP) pagamintą vidutinio nuotolio oro gynybos sistemą NASAMS. Lietuvai pagaminti šios sistemos komponentai, pirmiausia, bus testuojami gamykloje, o vėliau, po šios oro gynybos sistemos pristatymo į Lietuvą, testavimai bus atlikti ir lauko sąlygomis.

Patikrinimų metu yra testuojamas NASAMS sistemos komponentų techninis ir taktinis atitikimas nustatytai ginkluotės specifikacijai. Sistemos testavimas tęsis iki 2020 metų vasario. Testų metu bus patikrinti visi NASAMS komponentai: raketsvaiddžiai, radarai, elektrooptiniai sensoriai, turimų trumpo nuotolio oro gynybos sistemų RBS70 integracijos komponentai, ryšių mazgai ir valdymo komponentai bei transporto priemonės.

Numatyta, jog vidutinio nuotolio oro gynybos sistema NASAMS į Lietuvą bus pristatyta iki 2020 metų pabaigos. Pristačius ginkluotę į Lietuvą, prasidės KOP Oro gynybos bataliono specialistų apmokymas valdyti šią vidutinio nuotolio oro gynybos sistemą. Vidutinio nuotolio oro gynybos sistemą NASAMS Lietuvą įsigyja pagal Krašto apsaugos ministerijos ir NASAMS gamintojos Norvegijos kompanijos „Kongsberg“ 2017 metų spalio 26 die-

na pasirašytą pirkimo sutartį Lietuvos kariuomenei.

Pagal šią sutartį Lietuvos kariuomenės karinėms oro pajėgoms už 110 mln. eurų bus nupirktas įranga dviem oro gynybos baterijoms, logistinis sistemos palaikymo paketas ir mokymai sistemos operatoriams bei priežiūros specialistams.

Įgyvendinus šį projektą, Lietuva įgis sukomplektuotą ir integruotą vidutinio nuotolio oro gynybos pajėgumą.

KAM informacija

Andrius Kubilius: „Apie rinkimus, tyrimus ir apkaltas JAV“

„Politico US“ skelbia įdomią apžvalgą apie tyrimą, apie kurį Lietuvoje mažai girdime ir mažai kalbame. Visi žinome, kad šiuo metu Jungtinių Valstijų politiniame gyvenime visi daug kalba apie D.Trumpui gresiančią apkaltą – šiuo metu Kongrese turintys daugumą demokratams įtakas Ukrainos prezidentui V. Zelenskui, nes pastarasis tariamai buvo neteisėtai įtakotas imtis veiksmų tirti Trumpo pagrindinio konkurento demokrato Džo Baideno sūnaus galimai nes-

kaidrią veiklą Ukrainoje, o tai traktuojama, kaip D. Trumpo nekonstitucinis naudojimas savo galiomis siekiant paveikti kitų šalių lyderius ir pakenkti savo politiniam konkurentui.

„Politico US“ rašo, kad šalia šių viešai žinomų ir plačiai aptariamų JAV politinio gyvenimo kasdienybės faktų, vyksta ir kitas rimtas tyrimas, apie kurį mažai kalbama – JAV Generalinis Prokuroras Baras ir jo paskirtas specialus prokuroras Darhamas aiškinasi, kaip tiek prieš 2016 metų JAV Prezidento

rinkimus, tiek po jų veikė JAV žvalgybos tarnybos ir ar jos nesiekė įtakoti kitų valstybių vadovybių ar institucijų, ieškodamos tariamo kompromato prieš D. Trumpą, o tai galėtų būti laikoma „foreign interference“ (užsienio įsikišimas). Tokiomis valstybėmis šiame tyrime laikomos ta pati Ukraina, Didžioji Britanija, Italija, Australija.

Tyrimas prieš tyrimą – amerikiečiai sako: „stuff is going to hit the fan“, mes sakome: „mešlas pateks ant ventilatorių“.

Nuo jautu man sako, kad demokra-

ta daro politinę klaidą, imdamiesi tokios apkaltos iniciatyvos. Kažkodėl atrodo, kad tai naudinga tam pačiam D. Trumpui ir visai nenaudinga Dž. Baidenui. Ar mano prognozės tikslios – pamatysime kitų metų lapkričio mėnesį, tačiau jau šiandien yra aišku, kad rinkimai Jungtinėse Valstijose bus purvini. Labai purvini.

Gal tai ir yra pagrindinis V. Putino tikslas: nesvarbu, kas Amerikoje laimi, svarbu, kad purvo kiekis didėtų ir nusivylimas demokratija stiprėtų.“

Devintosios knygos sutiktuvės

(atkelta iš 1 psl.)

Dalis tų nuotraukų sovietinės okupacijos metais hermetizuotose talpose išgulėjo paslėptos žemėje, kitos buvo gautos iš Vanago buvusių studijų draugų, jo buvusių mokinių bei artimųjų.

Knygos paskutinėje dalyje pateiktos nuotraukos iš Adolfo Ramanausko-Vanago paskutinės kelionės su tūkstančių žmonių palyda į Amžinojo poilsio vietą – Antakalnio kapinių Lietuvos valstybės vadovų panteoną, atsisveikinimo su juo akimirkos.

Gediminas Budnikas prisiminė ir savo artimuosius, žuvusius nuo tų pačių sovietinių okupantų rankos, priminė dabartinius įvykius Ukrainoje, jos buvusio badmečio laikus.

Malonu, kad šios knygos sutikimo šventėje dalyvavo Kauno „Aušros“ gimnazijos gimnazistų būrys su savo istorijos mokytoja metodininke Elena Vitkauskiene. Tačiau gaila, kad šiuo gražiu pavyzdžiu nepasiekė nė viena kita miesto mokykla.

Ši nuotraukų knyga-albumas dar kartą liudydama mokytojo A. Ramanausko kilnią auką, jo pasišventusią kovą dėl Lietuvos laisvės tarsi apibūdina ir visos Lietuvos vykusio partizaninio karo prieš sovietinį okupantą šventumą bei svarų, neįkainojamą partizanų indėlį, artinant Lietuvos prisikėlimo aušrą, demaskuojant ir šiandieninės Maskvos skleidžiamą melą.

Ši knyga turėtų pasitarnauti daiginant mokyklinio jaunimo širdyse savo tėvynės meilės – patriotizmo daigus. Tai dar vienas partizanų vadą generolą A. Ramanauską-Vanagą įamžinantis paminklas, sukurtas savo tėvelį mylinčios dukters širdimi ir rankomis.

Simbolinė kapsulė žuvusiems Lietuvos partizanams

Spalio pradžioje Kryžkalnio kaime (Nemakščių seniūnija) įleista simbolinė kapsulė, žyminti nacionalinio memorialo-monumento visiems žuvusiems Lietuvos partizanams statybos pradžią. Ceremonijoje dalyvavę Lietuvos Ministras Pirmininkas Saulius Skvernelis, Lietuvos Nepriklausomos Valstybės Atkūrimo akto signataras, Sąjūdžio garbės pirmininkas Vytautas Landsbergis, Raseinių rajono savivaldybės meras Andrius Bautronis, legendiniai Lietuvos partizanai, Vyčio Kryžiaus ordino kavalieriai Jonas Kadžionis-Bėda, Juozas Mocius-Šviedrys ir Juozas Jakavonis-Tigras, jo duktė Angelė Jakavonytė susirinkusiesiems priminė didvyrišką Laisvės kovų dalyvių pasipriešinimą sovietų okupacijai, pasidžiaugė, kad ateinančiais metais čia iškils memorialas, kuris įamžins visus 20 tūkstančių partizanų, paaukojusių gyvybes už tėvynės laisvę.

Simbolinę kapsulę laiko J. Jakavonio-Tigro duktė A. Jakavonytė

Kalba Raseinių r. meras A. Bautronis

Simbolinė kapsulė su visų Lietuvos kraštų, kuriuose vyko partizanų kova, žemėmis bei kitomis ją menančiomis regalijomis, iškilmingai buvo įleista į jai skirtą vietą, skambėjo partizanų dainos, eilėraščių posmai. Renginyje taip pat dalyvavo grupė Raseinių savivaldybės tarybos narių, mero pavaduotojas Kęstutis Užemeckas, administracijos direktorius Edmundas Jonnyla, administracijos direktoriaus pavaduotoja Irma Juknevičienė, rajono seniūnai, įstaigų, bendruomenių atstovai, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro atstovai, Lietuvos šaulių sąjungos nariai ir kiti garbingi svečiai.

Vakarinė sklypo dalis, kurioje bus pastatytas memorialas, ribojasi su teritorija, kurioje iškilusi koplyčia – Kęstučio apygardos partizanų atminimui skirtas paminklas. Šie abu memorialai sudarys vientisą Lietuvos partizanų kovas įamžinantį memorialinį kompleksą. Projektas finansuojamas Kultūros ministerijos lėšomis.

„Tremtinio“ inf.

Sveikiname

Sveikiname 80-ojo gimtadienio proga
Adomą BENETĮ.

*Ką reiškia metai ažuolui šakotam,
Nugairintam Vorkutos vėtrų ir audrų,
Jei jis kasmet žaliu vainiku puošiasi
Ir semiasi iš žemės vis naujų jėgų.*

Linkime gražių gyvenimo akimirų, tegul Jus šildo artimųjų meilės spinduliai.

LPKTS Kretingos filialas

Sveikiname švenčiančius jubiliejinį gimtadienį:

Petrą ULDUKĮ – 85-ąjį,

Reginą AUKŠTIKALNYTĘ-ROLIČIENĘ – 80-ąjį, ir linkime, kad šis gyvenimo slenkstis nepasiduotų metams, juk visada jaunas tas, kuris moka širdies gerumą ir šilumą dosniai dalyti kitiems, telydi Aukščiausiojo palaima.

LPKTS Rokiškio filialas

***

Gražaus jubiliejaus sulaukus sveikiname:

Igną STANKEVIČIŲ – 90-ojo,

Marcijoną OGINSKIENĘ ir Iriną LUKOVNIKOVA – 85-ojo,

Valeriją MIKOLAJŪNIENĘ ir Mortą RIMKEVIČIENĘ – 80-ojo,

Ireną BILINSKIENĘ ir Mildą KRASNICKIENĘ – 75-ojo.

Brangieji, gerai išsiklausykit – širdy kažkas jaunystės valsa tebegroja... Sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Panevėžio filialas

Paminėtas Aleksandro Grybino-Fausto atminimas

(atkelta iš 1 psl.)

Prisimintas ir daug ištvėmęs kainavęs 1948-1949 metų žygis į Minaičius (Radviliškio rajonas), kur kartu su Dainavos apygardos vadu Adolfu Ramanausku-Vanagu vyko susitikti su kitais partizanų vadais tam, kad pasirašytų Lietuvos laisvės kovų deklaraciją, aptartų jos nuostatas ir reikšmę.

Aleksandro Grybino-Fausto indėlis į mūsų tautos istoriją neginčytinas. Smagu buvo renginio metu matyti ir šio iškilaus partizanų vado artimuosius, išgirsti jų pasakojimus. Prisiminimais dalijosi dukterėčia Jūratė Petruškevičienė. Moteris papasakojo apie dorą ir patriotišką šeimą, kuri išugdė Tauro apygardos vadą, tačiau apgailestavo, kad iki šiol taip ir nebuvo rasti palaikai. Susitikime mintimis taip pat dalijosi ir savivaldybių atstovai, partizanų vadą ir jo šeimą pažinoję asmenys.

„Stovime sakralioje ir mūsų valstybei svarbioje vietoje. Ačiū kiekvienam iš jūsų, kurie susirinkote, kurie neužmirštate. Savo darbais mes turime būti verti didvyrių, kurie už šiandienos ir ateities Lietuvą padėjo galvas“, – į susirinkusiuosius kreipėsi renginyje kartu su šeima dalyvavusi Lietuvos Respublikos Seimo narė Irena Haase. Parlamentarė savo kalboje prisiminė ir vieno iš pagrindinių Laisvės kovų dalyvio Alfonso Ramanausko-Vanago dukters Auksutės žodžius, kurie tą lietingą šeštadienio popietę, stovint partizanų vado žūties vietoje, skambėjo lyg įpareigojimas ir priesaika kiekvienam: „Mylėkime savo artimus, branginkime mūsų valstybės laisvę ir nebijokime kovoti su Lietuvos priešais“.

Pagerbę A. Grybino-Fausto atminimą jo žūties vietoje, minėjimo dalyviai

Prisiminimais dalijosi buvę partizanai

susirinko prie netoliese esančio bunkerio. Ten atidengtas Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos vasario 16-osios Deklaracijos stendas. Lekėtiškis Zenonas Rakauskas papasakojo, kad mintis pastatyti šį stendą kilo buvusiam Laisvės kovų sąjūdžio štabo viršininkui, dimisijos majorui Vytautui Balsiui, o šią idėją pavyko įgyvendinti mūsų dienomis, padedant rėmėjams.

„Šiandien gyvename laisvoje Lietuvoje, darome, ką norime, kalbame, ką norime, tad ir dirbkime Lietuvai, gražinkime savo Tėvynę, būkime jos patriotai ir raginkime jaunimą domėtis savo tautos didvyriais, lankyti svarbias vietas ir taip atiduoti pagarbą tiems, kuriems esame dėkingi už Laisvę“, – kviesdamas aplankyti naujai įrengtą stendą bei partizanų vado Aleksandro Grybino-Fausto žūties vietą, bunkerį reziumavo lekėtiškis Z. Rakauskas.

„Tremtinio“ inf.

Suartino partizaninis karas

Petras Klimavičius buvo vienas iš pokario partizaninio karo Kaišiadorių rajone vadų ir organizatorių, jį, Aldona Cesiūnaitė, – paprasta Janionių kaimo (Širvintų rajonas) ūkininko duktė.

Didžiosios Kovos apygardos (DKA) A rinktinės vadas Petras Klimavičius (1913–1965) ir Aldona Cesiūnaitė, gimusi 1925 metais, susipažino partizaninio pasipriešinimo pradžioje. Tuo metu pas Aldonos tėvelius Marytę ir Aleksą Cesiūnus Janionių kaime, Musninkų valsčiuje, prisiglaudavo partizanų vadai, tarp kurių buvo Jonas Misiūnas-Žalias Velnias, Eduardas Kavaliauskas-Klajūnas, Aleksandras Zapkus-Piliakalnis, Petras Klimavičius-Uosis.

Tai buvo patikima partizanų rėmėjų šeima. Partizanavo Aldonos brolio Jokūbo sūnus Zenonas Cesiūnas-Sakalas, tačiau jis mūšyje su NKVD įgula dar 1945 metų kovo 2-ąją žuvo kartu su 19 partizanų Gudonių kaime, Veprių valsčiuje. Sūnaus palaikus Jokūbas slapta parsivežė ir palaidojo Čiobiškio kapinėse. Jo sesuo Emilija buvo partizanų ryšininkė.

Tame mūšyje 60–70 Eugenijaus Svilo-Slyvos būrio partizanų, besislapsinančių Jono Morkūno ir Karolio Stepšio sodybose, susidūrė su NKVD vidaus kariuomenės 137-ojo šaulių pulko bataliono kariais ir NKVD Siesikų bei Veprių valsčiaus sribais. Mūšyje žuvo partizanai Julius Atkočiūnas, Stasys Atkočiūnas, Dominykas Augūnas, Alfonsas Autukevičius, Zenonas Cesiūnas, Alfonsas Lukša, Aloyzas Lukša, Juozas Lukša, Pranas Lukša, Dominykas Palaima, Karolis Pociūnas, Augustinas Radzevičius, Stasys Ramanauskas, Juozas Sakalauskas, Viktoras Savarauskas, Ksaveras Stepšys, Karolis Stepšys-Pilėnas (partizanų rėmėjas, kartu žuvo šeima – žmona Veronika Stepšienė, partizanų rėmėja, motina Marijona Stepšienė, duktė Onutė Stepšytė), Vincas Strazdas, Vytautas Strazdas, Vaclovas Tamošiūnas, Ipolitas Valiukevičius.

Karas, netektys, neramumai netapo kliūtimis Petro Klimavičiaus ir Aldonos Cesiūnaitės draugystei. Jie slapta susituokė 1947 metais vienoje iš Vilniaus bažnyčių. Po metų, kai Petras kankinosi lageryje, pasaulį išvydo jų pirmagimė Marytė. Žinoma, civilinės santuokos tada sudaryti negalėjo, tai atsitiks jau Sibire tik po 16 metų...

Petras Klimavičius-Uosis

Jis gimė 1913 metų vasario 5-ąją Baroniškių kaime, Kaišiadorių valsčiuje, Petro ir Karolinos (Subačiūtė) Klimavičių šeimoje. Augo dešimt vaikų. Kai 1918 metais nuo šiltinės mirė tėvas Petras su dukterimis Onute ir Emilija, motinai teko vienai auginti aštuonis vaikus. Tada vyriausiajam Vincui buvo jau dvidešimt, o Petrukui – penkeri.

Baigęs Aitekonų pradžios mokyklą, Petras buvo pasiūstas į Aitekonis pas Alionį mokyti siuvėju. Nuo mažens jam teko dirbti ūkyje, paskui siūti, kol 1934 metais buvo pašauktas į Lietuvos kariuomenę, tapo ulonų puskarininkiu, tarnavo lygtiniu, tad prieš žemės darbų ar siuvimo jau negrįžo.

Okupavus Lietuvą, kuriam laikui sugrįžo į Kaišiadoris, ovokietmečiu buvo pasienio policininku. Turėjo galimybę pasitraukti į Vakarus, bet liko Lietuvoje...

Petras Klimavičius 1945 metų pradžioje tapo partizaninio judėjimo Kaišiadorių ir Žiežmarių valsčiuose organizatoriumi, vadovavo grupei, būriui Prano Petkevičiaus-Kariūno batalione, kiek vėliau paskirtas kuopos vadu. 1946 metų gegužę tapo A rinktinės vadu (su apygardos vado pavadootojo teise). Partizanais tapo ir jo broliai Kazys bei Jonas. 1947 metų rugpjūtį BDPS (Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdis) komitetas suteikė Petrui Klimavičiui partizanų kapitono laipsnį. Tačiau atėjo metas didžiosioms išdavystėms.

„Visi labai norėjo sugrįžti į Lietuvą, bet, deja, gyvenimas buvo sunaikintas, vilties sugrįžti namo buvo nedaug. Saugumiečiai ruošėsi dar vienam nusikaltimui.“

1946–1947 metais DKA įkliuvus į saugumo pinkles, Kazys Klimas-Klevas jau 1946 metų rugpjūčio 5-ąją buvo suimtas Vladikiškių kaime, esančiame prie Kaišiadorių, nuteistas ir įkalintas Džezkazgano lageriuose. Kitas brolis Jonas Klimas-Lazdynas partizanavo dvejus metus, buvo būrio vadas. Susirgęs atsiliko nuo draugų, gydėsi pas gerus žmones Titnagų kaime, Kaišiadorių valsčiuje.

1947 metų gegužę DKA „vadas“ MGB agentas Vytautas Pečiūra-Griežtas, jau suėmus Joną Misiūną-Žalią Velnį, įsakė broliams Petrui ir Jonui Klimavičiams atvykti gyventi į konspiracinę butą Vilniuje, jiems įteikė padirbtus dokumentus. Petras tapo Vytu Velpišausku, deja, saugumo kontroliuojamu DKA A rinktinės vadu (šiuo laikotarpiu beveik visa rinktinė buvo išvesta iš miško), o Jonas – Adomu Pūru, pradėjo mokytis vairuotojų kursuose.

Laikomi „konspiracijoje“, partizanai jau nereikalingi liudytojais, nes apie Juozo Markulio-Erelio ir Vytauto Pečiūros-Griežto išdavystes žino visi likę Lietuvos partizanai. Tad 1948 metų sausio 13 dieną Jonas Klimas-Laz-

Lietuvos kariuomenės puskarininkis P. Klimavičius, 1936 metai

dynas suimamas ir nuteisiamas 10 metų lagerio. Grįžo jis namo 1956 metais ir apsigyveno tėviškėje Baroniškių kaime pas jau iš lagerio sugrįžusį brolių Kazį Klimą-Klevą. Mirė abu jau nepriklausomoje Lietuvoje.

Verbuojamas nepalūžo

Petrui Klimavičiui-Uosiui saugumiečiai suplanavo daug tragiškesnę lemtį, nes jis per daug žinojo detalių apie saugumo ir jo užverbuotų lietuvių išdavikų žygius. Matyt, buvo ilgai verbuojamas, bet nepalūžo. Jį suėmė 1948 metų vasario 14-ąją. Ypatingasis pasitarimas Maskvoje liepos 28 dieną nuteisė 25 metams lagerių ir 5 metus tremties. Tuo metu Aldonai su dukrele iš saugumo akiračio pavyko pabėgti, jodvi pradėjo slapstyti.

Buvusi partizanė Salomėja Užupienė teigia, kad 1948 metų vasarą atvyko į saugumo kontroliuojamą taip vadinamąjį konspiracinį butą Vilniuje, Aviečių gatvėje Nr. 8 (dabar Vandentiekio gatvė). Jo faktinė šeimininkė buvo lenkų tautybės moteris, gyvenusi viename namo gale su sūnumi. Kitame gale, kur saugumiečiai apgyvendindavo partizanus, buvo du kambarėliai, su išlauko užkaltais langais. Ten Salomėja dar sutiko Aldoną Cesiūnaitę-Klimavičienę. Aukšta, ilgais šviesiais plaukais, 1948 metų gegužės 19 dieną pagimdžiusi dukrelę, pakrikštijo mamos vardu – Maryte. Moteris liūdėjo dėl vyro suėmimo ir sunkios padėties. Mena Salomėja mažą Klimavičių kambarėlį, uogienės indelius ant palangės. Aldona skundėsi, kad niekur iš ten negali išvažiuoti...

Prasidėjo sunki Petro Klimavičiaus kelionė per lagerius: kalėjo Gorlage, Norilsko, Bratsko, Krasnojarsko krašto, Irkutsko srities lageriuose, Dubravlage Mordovijoje. Dirbo statybininkų brigadoje dailide, pagalbiniau. Skundėsi, kad gyvenimo sąlygos lageriuose vis sunkinamos. Suprato, kad tėviškę jam pamatyti bus sunku, kad bus sunaikintas.

Kai Aldonai su dukrele Maryte pavyko ištrūkti iš Vilniaus, iš pradžių Marytė, palikta mamos, gyveno Kudonių kaime Žiežmarių valsčiuje pas tetą Teklę Blažienę. Tais metais į Sibirą ištrėmė Marytės senelę Marytę Cesiūniene (senelis Aleksas mirė dar iki tremties), tad mergaitė su mama neturėjo kur pri-

1945 metų pradžioje tapo partizaninio judėjimo organizatoriumi

siglausti. O kai 1957 metais iš Sibiro sugrįžo močiutė, jos su mama apsigyveno Janionių kaime, Širvintų rajone. Čiobiškio mokykloje mergaitė baigė 5 klases. Iškeliaavo vėl į Kudonis, baigė aštuonmetę mokyklą. Su kalinčiu vyru Aldona susirašinėjo.

1963 metų vasario 14 dieną Petrą Klimavičių iš lagerio paleido. Laukė dar 5 metų tremtis, bet namo į Lietuvą jo išleisti sovietai nesiruošė. Nukreipdami į tremtį, jie nurodė, kad Petras išvyksta į nuolatinę gyvenamąją vietą Sibire. Gyveno jis Mordovijos sostinėje Saranske, Karagandos srityje, dirbo kasyklose. Kai pas vyrą gyventi atkeliaavo ir žmona Aldona su penkiolikmete dukrele Maryte ir savo motina Marija Cesiūniene. Aldona nuėjo melžti karvių. Marytė mokėsi mokykloje, tačiau reikėjo ir sunkiai dirbti. 1964 metais Klimavičiams gimė sūnus Sigitas. Visi labai norėjo sugrįžti į Lietuvą, bet, deja, gyvenimas buvo sunaikintas, vilties sugrįžti namo buvo nedaug. Saugumiečiai ruošėsi dar vienam nusikaltimui.

Atvykęs į tremtį Krasnojarsko srityje, dirbo fermoje, ganė gyvulius. Aldona įsidarbino parduotuvėje valytoja. Savo vaikams jie pasakojo apie sunkią tremtinio dalį, Lietuvą. Marytei buvo jau septyniolika, mažasis Sigitas dar tik mokėsi kalbėti.

1965 metų rugpjūčio 8 dieną Petras Klimavičius neaiškiais aplinkybėmis žuvo. Manoma, kad saugumas negalėjo leisti Petrui Klimavičiui grįžti gyventi į Lietuvą, kur dar aukštus postus užėmė mūsų tautos išdavikai KGB agentai Juozas Markulis-Erelis ir Vytautas Pečiūra-Griežtas, važinėję su paskaitomis po Lietuvą ir gyrę okupacinę santvarką. Tad Petrą brutaliai nužudė...

Aldona Klimavičienė su dukterimi ir sūnumi bei motina grįžo į Lietuvą 1966 metais, apsigyveno gimtosiose apylinkėse. Praradimų skausmas kamavo ją iki pat mirties. Aldona Klimavičienė palaidota Čiobiškio kapinėse. Duktė Marytė Valkavičienė gyvena Gudienos gyvenvietėje prie Kaišiadorių. Sūnus Sigitas su šeima – Kaune. Partizano Petro Klimavičiaus-Uosio palaikai iki šiol ilsisi Krasnojarsko kapinėse.

(Bus daugiau)

**Spaudai paruošė
Stanislovas ABROMAVIČIUS**

Istorija be „baltų dėmių“

Prieš 75 metus Tuskulėnuose užkastos pirmosios aukos

Prieš 75 metus, 1944-ųjų rugsėjo 28-osios naktį, į Tuskulėnų dvarvietę įsuko brezentu dengtas sunkvežimis ir nuvažiavo į rytinėje parko pusėje buvusias dvaro arklides. Užsidarius arklidės vartams iš sunkvežimio buvo ištraukti dešimt sušaudytų lavonų ir suversti į iš anksto iškastą didelę duobę. Taip prasidėjo tragiška Tuskulėnų masinės kapavietės istorija.

Per trejus metus NKVD–MGB–KGB vidaus kalėjime Vilniuje, Aukų g. 2A, buvo nužudyti 767 žmonės, dar septyni mirė kalėjime nesulaukus mirties nuosprendžio. Tuskulėnuose kol kas rasti 724 palaikai.

Į Tuskulėnų masinę kapavietę buvo suvežti nužudytieji už labai skirtingas veikas: partizanai, jų rėmėjai, 1941 metų Birželio sukilimo dalyviai, „Armijos krajos“ kariai ir rėmėjai, taip pat apkaltintieji karo ar kriminaliniais nusikaltimais, nusikaltimu žmoniškumui, dalyvavimu Holokauste. Dauguma šių aukų – 613 – buvo kaltinti pačiu absurdiškiausiu sovietiniu kaltinimu – Tėvynės išdavimu.

vę vokiečių administracijoje ar vokiečių kariniuose daliniuose.

1946 metų lapkričio 18 dieną buvo nužudyta 13 asmenų, šešių palaikai identifikuoti. Telšių vyskupo Vincento Borisevičiaus palaikai rasti be kankinimo žymių, su šautiniu sužalojimu, tuo tarpu Viešvėnų klebonas Pranas Gustaitis buvo uždaužytas – jo kaukolė sužalota dviem stipriais smūgiais. Vyskupo ir klebono bendrabybis, buvęs Lietuvos konsulas ir Plungės burmistras, Žemaičių legiono štabo ryšininkas Eduardas Misevičius buvo tris kartus badytas, o po to nušautas.

1947 metų sausio 21-ąją karo nusikaltimais apkaltinti Emilis Justas, ži-

Žiauriai nukankinti Marijampolės gimnazijos 7 a klasės moksleiviai, Tauro apygardos partizanai Jurgis Bekampis-Šalmas ir Algimantas Gustaitis-Kimas

buvo laikomasi. Pinigai gėrimui ir užkandai žmogžudysčių metu buvo skiriami iš NKVD–MGB–KGB biudžeto.

Pasmerktuosius mirti enkavedistai savo dokumentuose vadino „kontingentu“, o jų palaikų užkasimą Tuskulėnuose – „evakuacija“ arba „kontingento išmetimu“.

Nužudytieji buvo užkasami arba visiškai nuogi, arba tik su apatiniais drabužiais. Tai buvo daroma dėl dviejų priežasčių: stengiantis nuslėpti nužudytųjų tapatybę bei apiplėšimo tikslais.

Duobės būdavo iškasamos iš anksto, kai kurios jų naudojamos net kelis kartus. Tokiais atvejais, sumetus aukas, duobės būdavo užpilamos kalkėmis, dyzeliniu kuru ir apdengiamos tolio sluoksniu, o vėlesnių egzekucijų aukos metamos ant viršaus.

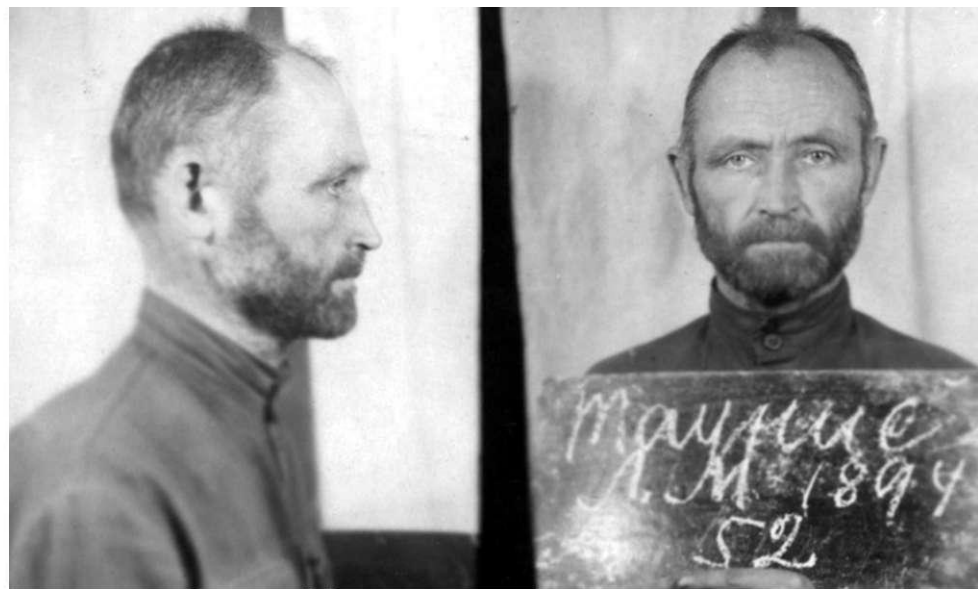
Išenkavedistų susirašinėjimo matyti, kad Tuskulėnų dvaras pirmiausia buvo pasirinktas dėl to, kad yra miesto teritorijoje: „Atsižvelgiant į nepaprastai įtemptą padėtį Lietuvos SSR“ – bijota, kad nakties metu už miesto vežant nužudytųjų palaikus gali užpulti partizanai. Taip pat Tuskulėnai buvo netoli šaudymo vietos – KGB kalėjimo ir tuo pačiu pakankamai nuošali vieta. Taip Tuskulėnų dvarvietė pateko NKVD žinion ir buvo labai atidžiai saugoma.

Kaip masinė kapavietė, Tuskulėnai naudoti iki 1947 metų balandžio 16 dienos, nes gegužės 26 dieną SSRS Aukščiausiosios Tarybos įsaku mirties nuosprendis buvo pakeistas 25 metų laisvės atėmimo bausme. Nuo 1950 metų mirties bausmė vėl pradėta vykdyti, bet aukos jau buvo užkasamos Našlaičių kapinėse.

1988 metais Lietuvoje prasidėjus tautiniam atgimimui, imta rūpintis istorinės tiesos atkūrimu. Buvo kaupiami liudytojų atsiminimai, tiriami KGB dokumentai, baudžiamosios bylos, pradėta ieškoti ginkluotojo pasipriešinimo dalyvių užkasimo vietų.

Archeologinių tyrimų metu Tuskulėnų dvaro teritorijoje atkastos 45 kapadobės su 724 žmonių palaikais. Antropologams pavyko identifikuoti 66 asmenų palaikus. 2004 metais sovietinio teroro aukų palaikai buvo perkelti į naujai pastatytą amžinojo poilsio vietą – koplyčią–kolumbariumą. Rezistencijos dalyvių pavardės buvo iškaltos buvusių KGB rūmų cokolyje, o Okupacijų ir laisvės kovų muziejuje esančioje šaudymo kameroje įrengta ekspozicija – pernai rudenį joje apsilankęs popiežius Pranciškus sakė buvęs ypač sukrėstas.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras

Sklandytojas, Lietuvos karinių oro pajėgų kapitonas, Tauro apygardos vadas Leonas Taunys-Kovas sušaudytas 1946 metų lapkričio 26 dieną

Labai įvairios ir aukų tautybės: 559 lietuviai (sudaro beveik tris ketvirtadalius), 56 rusai, 52 lenkai, 38 vokiečiai, 32 baltarusiai, 18 latvių, 9 ukrainiečiai, 3 žydai, taip pat armėnas, čiuvašas, estas, uzbekas, osetas, totorius, udmurtas.

Daugiausia aukų Tuskulėnuose užkasta 1945 metų kovo 2-ąją – 42 žmonės ir kovo 21 dieną – 45 žmonės. Buvo žudoma ir per lietuviams svarbias šventes: per 1945 metų Kūčias nužudyta 15, per 1946 metų Kalėdas – 17 žmonių.

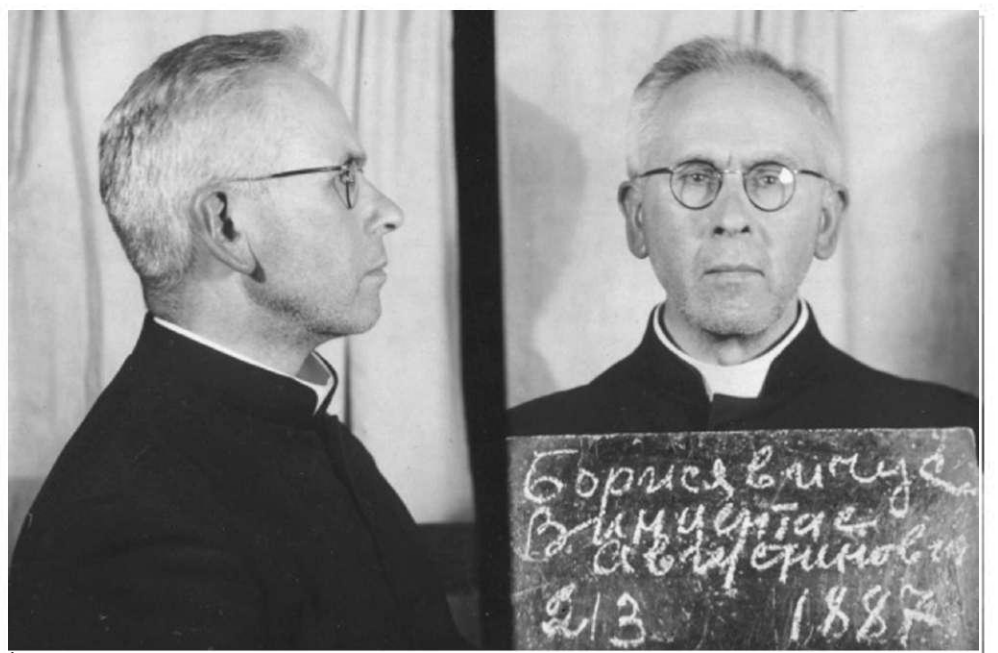
Antropologai nustatė, kad dalis kalinių nužudyti itin žiauriu būdu: ne sušaudant, o suknežinant kaukoles keturbriauniu įrankiu, panašiu į kirtiklį ar plaktuką – taip žudyti draudė net komunistų baudžiamoji teisė. Trylikai kalinių į galvą buvo šauta po keturis kartus, keturiems kaliniams – po penkis kartus ir dviem kaliniams – net po šešis kartus.

Remdamasis identifikuotų palaikų tyrimais, Tuskulėnų tragedijos tyrėjas Severinas Vaitiekus daro išvadą, kad žiauriausiai buvo žudomi partizanai ir lietuviai, nacių okupacijos metu tarnau-

nomas nacių generolas majoras, ir Vilfridas Chinkeltainas – tiesiog nušauti, tuo tarpu partizanai Juozas Staugaitis žiauriai žalotas, partizanai Jonas Semaška-Rikis užmuštas suskaldant pakaušį buku daiktu.

Ypač sadistiškai užmušti jauniausi mirtininkai, Marijampolės 1-osios gimnazijos moksleiviai, Tauro apygardos Vytenio būrio partizanai: Vincas Baronas-Vyšnelis, Jurgis Bekampis-Šalmas, Algimantas Gustaitis-Kimas, Alfonsas Žukauskas-Lizdeika. Nužudymo metu 1947 metų kovo 26 dieną jie buvo badyti, durti, daužyti, kapoti ir šaudyti.

Tokį žiaurumą galėjo lemti ir budielių charakteriai, ir tai, kad per egzekucijas bei užkasant užmuštuosius buvo stipriai girtaujama. Archeologinių tyrimų metu duobėse rasta butelių dužėnų ir kamščių: duobkasiai degtinę gerdavo nusikaltimo vietoje, tuščius butelius sumesdami tiesiai į duobę ant aukų. Budeliams buvo leidžiama gerti tik po šaudymo, bet, sprendžiant iš nužudymų braižo, šio nurodymo dažnai ne-

Vyskupas Vincentas Borisevičius nužudytas, nes atsisakė tapti KGB agentu. Nuotraukos iš LGGRTC ir LYA archyvų

Pro memoria

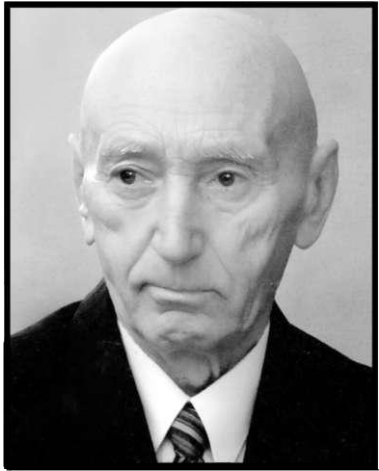
Albertas Ruginis
1931–2019

*Laikas lyg smiltys nesulaukiamai bėga, byra tarp pirštų...
O, žiūrėk, sauja jau tuščia...*

Eidamas 88-uosius metus staiga mirė Mažeikių rajono garbės pilietis, Lietuvos politinių kalinių sąjungos Mažeikių skyriaus pirmininkas, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos Mažeikių skyriaus garbės narys Albertas Ruginis.

Albertas Ruginis gimė 1931 metų gruodžio 9 dieną Mažeikiuose. 1945 metais Mažeikių gimnazijoje įkūrė pagrindinę organizaciją „Rusenantis Aukuras“. 1949 metais A. Ruginis buvo areštuotas, kalintas Intos lageryje. Į Mažeikius grįžo 1954 metais, dirbo įvairius darbus. Baigęs vakarinę mokyklą, mokslus tęsė Lietuvos veterinarijos akademijoje, Zootechnikos fakultete. 1967 metais ją baigė, įgijo zootechniko specialybę. Iki pensijos dirbo Mažeikių veislininkystės stotyje. Mėgo savo darbą. Mėgo piešti – jo klasės auklėtojas buvo būsiamasis tapytojas Jonas Švažas, o piešimą dėstė dailininkas akvarelistas Česlovas Kontrimas. Baigęs keturias gimnazijos klases, ruošėsi stoti į Kauno dailės technikumą, bet buvo ištremtas. Kelis dešimtmečius buvo Plinkšių būrelio medžiotojas.

Buvo aktyvus visuomenininkas. 1991–1994 metais buvo Lietuvos sąjūdžio Mažeikių skyriaus sekretorius. Su Mažeikių sąjūdžio nariais rūpinosi rezistencijos nuolatinės ekspozicijos parengimu ir atidarymu Mažeikių muziejuje. Konsultavo ir recenzavo A. Muturo knygą apie rezistenciją Mažeikių krašte „Ir tegul geriau gegutė užkukuoja...“ Inicijavo dešimties Atminimo

*Ir nubėgo dienos stirnom pabaidytom
Į rūkų bedugnes, į gilius marias,
Iš kur nieks negrįžta jau nė vieną rytą,
Iš kur, kai išeisim, nebegrįšim mes.*

(F. Kirša)

ženklų pastatymą ir jų atidengimo iškilmes Milių, Dagių, Purvinės, Balėnų, Plikšilės ir Žemalės miškuose, Jonaičių pušyne ir kitose partizanų žūties vietose. 2001 metais organizavo paminklo pastatymą Nevarėnų kuopos partizanams Gaurylių kaime, Tirkšlių seniūnijoje. Rinko medžiagą apie 1941 metų Lūšės mūšį ir rūpinosi, kad Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centras finansuotų paminklinio akmens statybą mūšio vietoje. Inicijavo paminklinio akmens statybą J. Vitkaus-Kazimieraičio gimtinėje, Ketūnų kaime. Organizavo LLA Auksūdžio organizacijos arešto 60-mečio sukakties minėjimą Mažeikių muziejuje; „Alkos“ rinktinės štabo žūties 60-mečio sukakties minėjimą Sedos bažnyčioje ir Dagių miške.

Buvo nuolatinės Mažeikių rajono savivaldybės tarybos komisijos Laisvės kovoms įamžinti narys. Parengė maršrutą ir programą žygiui „Alkos rinktinės partizanų takais“. Rašė į laikraštį „Tremtinys“ apie Mažeikių skyriaus orga-

nizuojamus renginius. Taip pat rašė straipsnius rezistencijos klausimais į vietos spaudą, į respublikinius laikraščius „XXI amžius“, „Voruta“ ir „Siaurės Atėnai“. Ypač vertingas yra A. Ruginio ir A. Muturo parengtas Mažeikių rajono atmintinų rezistencijos kovų vietų žemėlapis. Nuo 2002 metų vadovavo Lietuvos politinių kalinių sąjungos Mažeikių skyriui.

2012 metų Vasario 16-osios proga apdovanotas Tremtinių sąjungos medaliu „Už nuopelnus Lietuvai“, 2013 metais įteiktas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos apdovanojimas – „Vilties žvaigždė“. 2013 metais Mažeikių rajono savivaldybė skyrė nominaciją už istorinės atminties išsaugojimą ir laisvės kovų vietų Mažeikių rajone įamžinimą. 2014 metais buvo apdovanotas Partizano žvaigždė.

Užaugino tris dukteris. Buvo išvalgus ir atsakingas, aktyvus ir nuoširdus, niekada neatsisakantis pagelbėti. Gerbiamas savo kolegų, supratingas, kupinas idėjų ir skatinantis tobulėti. Tai buvo Žmogus, mylėjęs gyvenimą. Tai Žmogus, savo darbingiausius metus atidavęs kitiems. Mums trūks Žmogaus, mokėjusio sutikti ne visada dosnią Lemtį... Albertas Ruginis išėjo... Tačiau liko Jo žmogiškumu sukurtas aukštas Tiltas, kuris mus jungs amžinai – Jo kilni širdis, prasmingi darbai, nesavanaudiška meilė. Gerai, kad Viltis gyva – juk visi išėjusieji pasilieka... Spalio 4 dieną Albertas Ruginis palaidotas Mažeikių miesto kapinėse.

Užuojauta artimiesiems, dalijamės Jų skausmu ir skiriame Jiems nuoširdžiausius užuojautos žodžius. O Jums, brangus kolega, amžina ramybė.

LPKS ir LPKTB Mažeikių skyriai

Ilsėkitės ramybėje

Zita Galdikaitė-Murauskienė
1934–2019

Gimė Rokiškės k., Salantų valsč., Kretingos aps., ūkininkų šeimoje. Mokėsi Salantų mokykloje. 1945 m. buvo suimtas tėvas ir išvežtas į sovietinius lagerius, iš kur nebegrįžo. Mama su keturiais vaikais ilgai slapstėsi nuo trėmimų, bet 1952 m. visi buvo ištremti į Krasnojarsko kr. Nižnij Ingašo r. Revučij gyv. Vėliau persikėlė į Sosnovkos gyv. Tremtyje sutiko tremtinį, kilusį iš Suvalkijos, Kazimierą Vytautą Murauską ir 1957 m. Poimoje sukūrė šeimą. 1958 m. Zita su mama ir seserimi Birute grįžo į Salantus. 1961 m. prisiglaudė Rusnės saloje, Šilutės r. Su vyru pragyveno 62 metus, užaugino dukterį Dainą ir sūnų Dalių. Pastaruoju metu gyveno Klaipėdoje, buvo LPKTS narė, aktyvi buvusių tremtinių renginių ir sąskrydžių dalyvė.

Palaidota Klaipėdoje, Lėbartų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Klaipėdos PKT sąjunga

Genovaitė Pociutė-Maceniene
1929–2019

Gimė Plungės r., Tverų valsč., Vienaragių k., ūkininkų šeimoje, turėjusioje 27 ha žemės. 1949 m. kartu su tėvais buvo ištremta į Sibirą – Krasnojarsko kr. Kozulskio r. Antonovkos k. Genovaitė tremtyje susituokė su buvusiu politiniu kaliniu Antanu Maceniu, susilaukė sūnaus Algimanto. 1959 m. šeima grįžo į Lietuvą, čia gimė duktė Irena. Genovaitė buvo labai darbšti, apdovanota už gerą darbą Telšių skaičiavimo mašinų gamykloje. Užaugino du puikius vaikus. Sūnus Algimantas – LPKTS Telšių filialo tarybos narys.

Palaidota Telšių naujosiose kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vaikus Ireną ir Algimantą, seserį Danutę, brolių Zigmantą su šeimomis ir visus artimuosius.

LPKTS Telšių filialas

Užjaučiame

Į Amžinybę išėjus buvusiam Irkutsko sr. Taišeto lagerio politiniam kaliniui **Vladislovui Pivoriūnui (1927–2019)**, nuoširdžiai užjaučiame gimines ir artimuosius.

LPKTS Rokiškio filialas

Dėl politinio kalinio, Lietuvos politinių kalinių sąjungos Mažeikių skyriaus pirmininko **Alberto Ruginio** mirties nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

Lietuvos politinių kalinių sąjunga

Mirus **Albertui Ruginiui** nuoširdžiai užjaučiame velionio žmoną, dukteris ir visus artimuosius.

LPKTS Telšių filialas

Mirus LPKTS savaitraščio „Tremtinys“ talkininkui **Albertui Ruginiui** nuoširdžiai užjaučiame velionio artimuosius.

LPKTS „Tremtinio“ redakcija

Mirus LPKS Mažeikių r. pirmininkui, LLAS nariui, buvusiam politiniam kaliniui, Mažeikių krašto kovotojų istorijų aprašytojui **Albertui Ruginiui** nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukterį ir kitus artimuosius.

Lietuvos laisvės armijos karių rėmėjų sąjunga

Skelbimai

Spalio 12 d. Kaune, Laisvės al. 39, 9.30 val. vyks LPKTS valdybos posėdis, 11 val. – LPKTS tarybos posėdis. Valdybos ir tarybos narius kviečiame dalyvauti.

Spalio 16 d. (trečiadienį) 14 val. kviečiame bendraminčius, Lietuvos istorijos skaudžių įvykių liudininkus į pokalbių popietę prie buvusio tremtinio Petro Stausko (1919–2003) tapybos darbų parodoje „Tarp tapybos ir tarnybos“ Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejuje (V.Putvinskio g. 64, Kaune).

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218

Savaitraščio vadovė Audronė Kaminskienė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1480 egz. Kaina 0,66 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

